

Bilaga: Centrala fynd i EASO:s rapport om asylsituationen i EU 2014

Inledning

EASO:s årsrapport för 2014 ger en heltäckande översikt över antalet och typen av ansökningar om internationellt skydd i samtliga 28 EU-medlemsstater plus Norge och Schweiz (EU+). Denna undersöker asyltrender, däribland betydande utmaningar och reaktioner under året, större institutionella och rättsliga utvecklingstendenser, och ger en översikt över hur det gemensamma europeiska asylsystemet (CEAS) fungerar i praktiken. Inlägg har tagits med från medlemsstater, UNHCR, civilsamhället, informationsexperter och ansvariga på plats.

Centrala aspekter i rapporten

- 2014 kom det in över 660 000 ansökningar om internationellt skydd i EU+ - det största antalet sedan insamlingen av uppgifter på EU-nivå startade år 2008.
- Det största antalet registrerade asylsökande var medborgare i Syrien, länderna i västra Balkan räknade tillsammans, samt Eritrea. De främsta mottagarländerna var Tyskland, Sverige, Italien, Frankrike och Ungern.
- Vid slutet av 2014 väntade över 500 000¹ personer på ett beslut om deras asylansökan i EU+, och mängden ansökningar under behandling ökade med +37 procent jämfört med 2013.
- Den pågående krisen i Syrien innebar en betydande utmaning i EU+ under 2014 då antalet ansökningar från syrier uppgick till över 128 000. Till följd av detta sattes särskilda åtgärder in vad gäller vidarebosättning och skydd av humanitära skäl.
- Afghanistan fortsatte i fjol att vara ett av de främsta ursprungsländerna för asylsökande: de 42 745 ansökningarna för 2014 innebar en ökning på 53 procent jämfört med 2013. Det hade också den högsta andelen ensamkommande barn som sökte asyl i EU+ (6 155).
- Antalet ansökningar från medborgare i länderna i västra Balkan nådde 110 000 med en betydande andel från Serbien och Kosovo.
- Det fanns över 14 000 ukrainska ansökningar, vilket innebar en 13-faldig ökning jämfört med 2013.
- 2014 inrättades den 7-åriga asyl-, migrations- och integrationsfonden (AMIF) med en budget på 3137 miljarder euro till stöd för projekt i medlemsstaterna.

Större utvecklingstendenser under 2014

Medelhavskrisen

Tillgången till asylförfarande och hanteringen av migrationsströmmar hade en framskjuten plats i den politiska debatten under 2014, med en signifikant ökning av antalet inresor över havet, som ofta leder till tragiska dödsolyckor i Medelhavet. Arbetsgruppen för Medelhavsområdet försökte lära sig mer om grundorsakerna bakom problemet och finna lösningar för att åtgärda det. Stark vikt lades vid den initiala fasen av asylförfarandet, däribland ansöknings- och registreringsförfarandet, där betydande utmaningar kvarstår, särskilt i EU+ länder som står inför stora och/eller plötsliga öknningar av antalet anländande.

Mottagningsanläggningar

En ökning av antalet asylansökningar under 2014 ledde till en brist på inkvarteringsplatser i många länder, vilket understryker behovet av en större flexibilitet när det gäller mottagningsanläggningar.

¹ Detta antal innefattar överklaganden

Medlemsstaterna reagerade genom att skapa nya anläggningar och inrätta anläggningar för nödsituationer. I samband med detta förtydligade Europeiska unionens domstol att ekonomiska bidrag som beviljas de sökande måste göra att de, om så behövs, kan finna privata hyresbostäder. Många EU+ länder beslutade att öka tillgången till arbetsmarknaden så att de sökande kan förbättra sin självförsörjning. Policyn för frihetsberövande reviderades i många medlemsstater med en synlig trend i riktning mot införandet av alternativ till frihetsberövande.

Utveckling av nationella asylsystem

I takt med det ökade antalet ansökningar och ärende under behandling omstrukturerade många EU+ länder sina asylförvaltningar, rekryterade extra personal och omorganiserade uppgifter och medel. Flera åtgärder genomfördes för att stärka effektiviteten och på ett flexibelt sätt reagera på tryck som uppstår. I dessa ingick: fastställande av katastrofplaner, användning av särskilda förfaranden för att påskynda beslutsfattandet, revideringar av nationella listor över säkra ursprungsländer, prioritering av vissa kategorier av asylärenden, och nya tekniska lösningar.

Stöd från EASO

EASO fortsatte tillhandahålla operativt stöd till Grekland, Italien, Bulgarien och Cypern och prövade framgångsrikt gemensam projekthandläggning, som påvisade lämpligheten i användningen av stödgrupper för gemensam handläggning i medlemsstaterna, samt ett projekt med Malta och Italien om förenkling för irreguljära migranter. EASO har utbildat över 2 800 asyl- och mottagningshandläggare. Vidare genomförde EASO aktiviteter som rör den yttre dimensionen med ett antal stater däribland Turkiet, Serbien, Jordanien, Marocko och Tunisien. Dessutom lanserade EASO nya statistiska data som samlats in i dess system för tidig varning, beredskap och hantering av asylkriser ("Early warning and Preparedness System", EPS), som varje månad får bidrag från samtliga stater inom EU+, vilket utökar den tillgängliga informationen från Eurostat. En förbättrad analys ingår i årsrapporten som bygger på dessa nya data.

Rättsliga frågor

Europeiska unionens domstol fällde ett utslag om viktiga aspekter av subsidiärt skydd (i synnerhet begreppet intern väpnad konflikt och fall av svåra sjukdomar) och förtydligade hur nationella myndigheter kan bedöma trovärdigheten av den deklarerade sexuella läggningen i asylansökningar. Nationella domstolar och tribunaler analyserade ett antal centrala begrepp relaterade till asyl, såsom förföljelse på grund av religion och användning av olika former av skydd (flyktingstatus och subsidiärt skydd) som i varje enskilt fall utgår från individuella förhållanden.

Utsatta grupper

Över 24 000 ensamkommande barn ansökte i fjol om internationellt skydd. EU+ länderna lovade att lindra lidandet för utsatta grupper, såsom ensamkommande barn, funktionshindrade, offer för människohandel, våld och tortyr, och att tillhandahålla särskilda asylförfarandetjänster för att ta itu med deras behov.

Förbättrade tjänster

I linje med aktuella förändringar inom EU:s asylagstiftningspaket reviderade många EU+ länder sina policier om rättshjälp, information och tolkning, för att förbättra standarden på dessa tjänster. Dessa områden innebar en utmaning under 2014, särskilt mot bakgrund av en ökad efterfrågan och ofta begränsad pool av särskilda medel.

Jämförbarhet

Olika medlemsstater tog emot väsentligt olika flöden av sökanden och av olika skäl. I rapportens kapitel om jämförbarhet noterades att faktorer såsom förekomst av diaspora, andel bifall, historiska och språkliga förbindelser, förmåner som tillhandahålls av medlemsstaterna och handläggningstider kan påverka de asylsökandes beslut att välja vissa destinationer framför andra men att ingen av dessa ska beaktas separat.

Strategi för framtiden

Debatten under 2014 låg till grund för den europeiska asylpolitikens nya inriktning som Europeiska kommissionen beskrev i meddelandet *En europeisk migrationsagenda* (EAM) som gavs ut i maj 2015. Omedelbara åtgärder föreslogs för att rädda liv till sjöss, bekämpa kriminella nätverk för människosmuggling, reagera på stora mängder flyktingar till EU med åtgärder för omplacering och att utveckla en gemensam strategi för vidarebosättning. EASO kommer att spela en central roll i flera av dessa

åtgärder, inräknat åtgärder inom området för gemensam handläggning av asylansökningar, bekämpning av nätverk för människosmuggling, omplacering, vidarebosättning och mottagning.